

*Ю. Д. Сархош,
студент V курсу 10 групи
Інституту прокуратури
і кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНОГО: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Одним із дискусійних питань у теорії кримінально-виконавчого права є питання виправлення як мети покарання. Слід зазначити, що за радянських часів поняття «виправлення засудженого» не знаходило свого нормативного визначення ані в Кримінальному кодексі України 1960 р., ані у Виправно-трудоному кодексі України 1970 р., хоча в окремих статтях вищезазначених документів це поняття використовувалось, як, наприклад, у ст. 1 Виправно-трудоного кодексу України, де зазначалось, що виправно-трудове законодавство України має на меті забезпечення кримінального покарання з тим, щоб воно не тільки було карою за вчинений злочин, але виправляло та перевиховувало засуджених у душі чесного ставлення до праці, точного виконання законів, відвертало вчинення нових злочинів як засудженими, так і іншими особами, а також сприяло викориненню злочинності.

У 2001 р. був прийнятий новий Кримінальний кодекс України (далі – КК України). У ч. 2 ст. 50 КК України зазначено, що покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами[1]. Таким чином, поняття «перевиховання засуджених» було виключено зі змісту мети покарання. У 2003 р. із прийняттям Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) на законодавчому рівні було визначено поняття «виправлення засудженого» як процес позитивних змін, які відбуваються в особистості засудженого і створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки [2], та введено нове для української пенітенціарної науки поняття ресоціалізації – свідомого відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві, що, у свою чергу, породило досить широкую наукову дискусію з приводу тлумачення вказаних понять та послужило індикатором створення і розвитку прогресивної системи виконання покарань [3, с. 202].

Це питання досліджувалось такими видатними вченими і практикаками, як О. Зубков, М. Стручков, Г. Хохряков, І. Богатирьов, Т. Денисова та ін.

Зміст дефініції «виправлення засудженого», закріпленій у ст. 6 КВК України, адекватно відображує сутність виправлення як явища. Аналіз ч. 1 ст. 6 КВК України дає можливість виділити основні ознаки категорії «виправлення засудженого». Так, виправлення – це: 1) завжди процес; 2) процес пов'язаний з позитивними змінами в особистості; 3) зміни, які створюють готовність до самокерованої правослухняної поведінки [4, с. 444].

Дослідивши кожен з цих ознак детальніше, можна зазначити, що, по-перше, виправлення – це процес, тобто послідовна зміна явищ, станів, у розвитку чого-небудь, тож в аспекті даної теми поняття «виправлення засудженого» означає, що останній позбавляється негативних рис, які можуть зумовити його готовність до злочинної поведінки.

По-друге, коли йдеться про процес позитивних змін в особистості, то мається на увазі зміна соціальних якостей засудженого у бік їх «позитивної поляризації».

По-третє, позитивні зміни в особистості створюють у засудженого готовність до самокерованої правослухняної поведінки. Ця ознака є підсумовуючою. Вона вказує на те, що в результаті формування правильних соціально вагомих якостей особа застосовує правослухняні моделі поведінки. Звільнений не порушує встановлений державою порядок [4, с. 444].

Вивчення поняття «виправлення» іншими науками, може дати змогу дослідити його набагато ширше. Так, Ф. Р. Сундуrow зазначає, що виправлення – це особливий педагогічний процес, що припускає руйнування в засудженого негативних, антисуспільних властивостей і проявів та формує в нього соціально корисні якості.

З психологічної точки зору до аналізу поняття «виправлення засуджених» підходять Ю. М. Антонян, В. С. Емінов та М. І. Єнікєєв. Під виправленням вчені розуміють процес викорінення негативних рис особистості засудженого та вчинків, не сумісних з нормальною поведінкою в суспільстві. За баченням Б. С. Утєвського і В. Ф. Пірожкова, які є прибічниками пенітенціарної психології і педагогіки, виправлення засудженого є процесом подолання, усунення окремих дефектів у свідомості людини, що привели її до скоєння злочину. Вони не вважають виправлення засудженого повною чи глибокою переробкою його свідомості. На їх думку, виправлення є частковою поправкою чи зміною у свідомості засудженого і розвитком окремих якостей в його особистості [3, с. 203].

О. Г. Фролова вважає, що виправлення передбачає коригування соціально-психологічних рис особистості шляхом заміни криміногенних властивостей на некриміногенні: паразитичних настанов – на чесне ставлення до праці, неповаги до права та правил співжиття – на повагу до них, хоча б зі страху покарання [5, с. 253].

Змістовним і досить точним убачається визначення, що міститься в монографії «Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані» [6], де під виправленням особи слід визнавати такий підсумок застосування покарання, який отриманий в результаті здійснення примусового фізичного та психологічного впливу і який скорегував соціально-психологічні властивості злочинця шляхом нейтралізації негативних проявів і ствердженням поважливого ставлення до кримінального закону і його заборон [6, с. 45].

Отже, як бачимо, «виправлення засудженого» є категорією таких наук, як психологія, філософія, педагогіка, соціологія, проте за змістом залишається правовим та має важливе юридичне значення.

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. – Ст. 50.– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page2>

2. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України № 1129-IV від 11.07.2003 р. [Електронний ресурс]. – Ст. 6 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>

3. Шкута О. О. Наукові погляди на проблему виправлення і ресоціалізації засуджених, які відбувають покарання в колоніях середнього рівня безпеки / О. О. Шкута. – Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 4. – С. 203, 204.

4. Таволжанський О. В. Виправлення засудженого: до визначення поняття. // О. В. Таволжанський. – Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2011. – № 20. – Ст. 444, 445.

5. Книженко О. О. Виправлення як мета покарання та її вплив на кримінально-правові санкції. / О. О. Книженко. – Часопис Київського університету права. – 2011\3. – С. 253.

6. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : [монографія] / за ред. О. В. Козаченка, Є. Л. Стрельцова. – Миколаїв : Іліон, 2016. – 768 с. – С. 45.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В.	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.